

Transacties met verbonden partijen

Toelichtingsnota voor Belgische genoteerde vennootschappen

Een initiatief van:

Instituut van de Bedrijfsrevisoren
Koninklijk Instituut

COMMISSIE
Corporate
Governance

**BELGISCHE VERENIGING
VAN BEURSGENOTEERDE
VENNOOTSCHAPPEN vzw**

Inhoudstafel

1.	Algemene inleiding.....	3
1.1.	Context	3
1.2.	Doelstelling.....	4
2.	Juridisch kader.....	5
2.1.	Behandeling van de transacties	5
2.1.1.	Wetboek van vennootschappen	5
2.1.2.	Belgische Corporate Governance Code 2009.....	8
2.2.	Rapportering over de transacties.....	9
2.2.1.	Wetboek van vennootschappen	9
2.2.2.	Belgische Corporate Governance Code 2009.....	10
2.2.3.	Boekhoudreglementering	10
2.3.	Sancties.....	11
2.3.1.	Gemeenrechtelijke sanctie.....	11
2.3.2.	Specifieke sancties bij een overtreding van de artikelen 523 en 524 W.Venn.	11
3.	Praktische aandachtspunten.....	12
3.1.	Toepassingsgebied	12
3.2.	Interne organisatie	14
3.2.1.	Informatieverzameling	14
3.2.2.	Belang van coördinatie.....	14
3.2.3.	Belang van interne controle.....	15
3.3.	Externe rapportering.....	15
4.	Bijlagen	17
4.1.	Bijlage 1: Verbonden partijen volgens IAS 24	17
4.2.	Bijlage 2: Informatieverschaffing volgens IAS 24	20
4.3.	Bijlage 3: Voorbeeldtoelichting volgens IAS 24.....	21
5.	Samenstelling van de ad hoc werkgroep.....	28

1. Algemene inleiding

1.1. Context

Corporate governance omvat een reeks regels en gedragingen die bepalen hoe vennootschappen bestuurd en gecontroleerd worden. Corporate governance draagt bij tot het vaststellen van de doelstellingen van de vennootschap, van de manieren om deze doelstellingen te bereiken en van de wijze om de prestaties te beoordelen. Deze doelstellingen moeten in overeenstemming zijn met de belangen van de vennootschap, met die van haar aandeelhouders en met die van de andere stakeholders.

Sinds enkele jaren ligt de focus steeds meer op de relaties tussen de onderneming en haar aandeelhouders, en in het bijzonder op de rechten en de plichten van deze laatsten, en dit zowel binnen de Europese Unie als in het kader van de Principles of Corporate Governance van de G20 en van de OESO.

De problematiek van de relaties en transacties met verbonden partijen vormt één aspect hiervan. Transacties met verbonden partijen kunnen namelijk nadelig zijn voor ondernemingen en hun aandeelhouders aangezien zij de verbonden partijen de mogelijkheid kunnen geven om zich een deel van de ondernemingswaarde toe te eigenen. Daarom is het belangrijk om maatregelen te nemen die ervoor zorgen dat dergelijke transacties plaatsvinden op een wijze die hun belangen waarborgt.

In 2015 heeft de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (hierna, FSMA) een studie gepubliceerd met als titel “Beschouwingen over de informatie over relaties en transacties met verbonden partijen”¹. Deze studie is gebaseerd op een analyse van de door de genoteerde vennootschappen over transacties met verbonden partijen gepubliceerde informatie.

In deze context wensten de Commissie Corporate Governance, de FSMA, het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (hierna, IBR) en de Belgische Vereniging van Beursgenoteerde Vennootschappen het door de FSMA begonnen werk verder te zetten. Daarom hebben zij voor de genoteerde vennootschappen een toelichtingsnota uitgewerkt om hen te helpen bij de naleving van de bepalingen met betrekking tot transacties met verbonden partijen.

¹ Studies en documenten nr. 45, FSMA, februari 2015.

1.2. Doelstelling

De genoteerde vennootschappen een leidraad bieden voor het begrijpen van de regels die van toepassing zijn op de relaties en transacties met verbonden partijen en van hun draagwijdte, en hen helpen om deze regels toe te passen, dat is het doel van deze toelichtingsnota.

De nota is opgebouwd rond drie hoofdlijnen:

- het juridische kader;
- praktische aandachtspunten; en
- een aantal verklarende bijlagen.

De implementatie ervan zal afhangen van de behoeften, de omvang en de complexiteit van de activiteit alsook van de internationalisering van de vennootschap.

De toelichtingsnota is niet bedoeld als vervanging van de algemene wettelijke en regelgevende bepalingen of van de specifieke wettelijke en regelgevende bepalingen die in een aantal sectoren, waaronder de financiële sector (financiële instellingen, verzekeringsondernemingen ...), van kracht zijn. Ze steunt op de geldende bepalingen. Ze houdt geen rekening met de potentiële ontwikkelingen op internationaal, Europees en Belgisch niveau².

Bij twijfel over de correcte toepassing of interpretatie van de wettelijke bepalingen zijn alleen de hoven en rechtbanken bevoegd.

² Deze toelichtingsnota werd afgerond op 15 februari 2016.

2. Juridisch kader

Het Wetboek van vennootschappen (hierna, W.Venn.), de Belgische Corporate Governance Code 2009 (hierna, Code 2009) en de boekhoudreglementering vormen het juridisch kader dat van toepassing is op transacties met verbonden partijen.

De problematiek van transacties met verbonden partijen wordt besproken vanuit twee invalshoeken: de wijze waarop met dergelijke transacties dient te worden omgegaan enerzijds en de transparantie die hierbij vereist is anderzijds.

Er moet inderdaad aandacht besteed worden aan de preventie van, het beheer van en de communicatie over transacties met verbonden partijen. Bovendien moeten mogelijke belangenconflicten geregeld worden en, indien ze zich voordoen, aangepakt. Daarbij moet ook de transparantie gegarandeerd worden.

Hoe dient met transacties tussen verbonden partijen te worden omgegaan? Wat is de taak van de raad van bestuur en die van de onafhankelijke bestuurders? Welke rapportering is noodzakelijk? Wat zijn de sancties bij niet-naleving van de wettelijke bepalingen?

2.1. Behandeling van de transacties

De behandeling van transacties met verbonden partijen wordt geregeld door het Wetboek van vennootschappen en door de Code 2009.

2.1.1. *Wetboek van vennootschappen*

Het Wetboek van vennootschappen bevat een aantal bepalingen met betrekking tot transacties tussen verbonden partijen. Deze zijn voornamelijk gegroepeerd binnen de artikelen 523 en 524 W.Venn. Het eerste artikel behandelt de problematiek van mogelijke strijdige belangen in hoofde van bestuurders terwijl het tweede regels oplegt met betrekking tot transacties tussen een vennootschap of haar dochtervennootschappen en verbonden vennootschappen.

2.1.1.1. Artikel 523 W.Venn.³

✓ Principe:

○ Toepassingsgebied

Artikel 523 W.Venn. is van toepassing indien een bestuurder, rechtstreeks of onrechtstreeks, een belang van vermogensrechtelijke aard heeft dat strijdig is met een beslissing of een verrichting die tot de bevoegdheid behoort van de raad van bestuur.

○ Procedure

– *Communicatieplicht aan de andere bestuurders en aan de commissaris*

Een bestuurder die een strijdig belang heeft, moet zijn strijdig belang aan de andere bestuurders meedelen vóór de raad van bestuur een besluit neemt. Ingeval de vennootschap een of meer commissarissen heeft benoemd, moet de betrokken bestuurder tevens die commissarissen van het strijdig belang op de hoogte brengen.

– *Verbod om de beraadslagingen bij te wonen en om deel te nemen aan de stemming*

Bestuurders die een strijdig belang hebben, mogen niet deelnemen aan de beraadslagingen van de raad van bestuur over deze verrichtingen of beslissingen, noch aan de stemming in dat verband.

✓ Twee uitzonderingen:

Worden niet beoogd:

- de beslissingen of verrichtingen die tot de bevoegdheid behoren van de raad van bestuur en betrekking hebben op beslissingen of verrichtingen die tot stand zijn gekomen tussen vennootschappen waarvan de ene rechtstreeks of onrechtstreeks ten minste 95 % bezit van de stemmen verbonden aan het geheel van de door de andere uitgegeven effecten, dan wel tussen vennootschappen waarvan ten minste 95 % van de stemmen verbonden aan het geheel van de door elk van hen uitgegeven effecten in het bezit zijn van een andere vennootschap;
- de beslissingen van de raad van bestuur die betrekking hebben op gebruikelijke verrichtingen die plaatshebben onder de voorwaarden en tegen de zekerheden die op de markt gewoonlijk gelden voor soortgelijke verrichtingen.

³ Er bestaat een gelijkaardige regeling voor leden van het directiecomité (art. 524ter W.Venn.) maar aangezien deze toelichtingsnota zich richt tot bestuurders, wordt deze regeling buiten beschouwing gelaten.

2.1.1.2. Artikel 524 W.Venn.

✓ Principe:

○ Toepassingsgebied⁴

<i>Artikel 524 W.Venn.</i>	<i>Auteur van de beslissing of van de verrichting</i>	<i>Relatie waarop deze beslissing of verrichting betrekking heeft</i>
§ 1, eerste lid, 1°	Belgische genoteerde nv of comm.va.	Betrekking tussen de auteur en een met de auteur verbonden Belgische of buitenlandse vennootschap. De Belgische of buitenlandse dochtervennootschappen van de auteur zijn echter uitgesloten.
§ 1, eerste lid, 2°	Belgische genoteerde nv of comm.va.	Betrekking tussen een dochtervennootschap van de auteur en een met de auteur verbonden Belgische of buitenlandse vennootschap. Zijn echter uitgesloten (i) de auteur zelf en (ii) de Belgische of buitenlandse dochtervennootschappen van deze dochtervennootschap (*).
§ 5	Belgische niet-genoteerde dochtervennootschap - ongeacht de vorm ervan - van een Belgische genoteerde nv of comm.va.	Betrekking tussen de auteur en de met de genoteerde Belgische nv of comm.va verbonden Belgische of buitenlandse vennootschappen. De Belgische of buitenlandse dochtervennootschappen van de auteur zijn echter uitgesloten (*).

(*) De uitsluiting is niet uitdrukkelijk voorzien, maar is in overeenstemming met de intentie van de wetgever en kan steunen op de tekst van § 1, eerste lid, 1°.

○ Procedure

– *Aanstelling en opdracht van het comité en van de experts*

Een comité bestaande uit drie onafhankelijke bestuurders moet deze beslissingen of verrichtingen voorafgaandelijk beoordelen. Het wordt bijgestaan door één of meer onafhankelijke experts die het aanstelt.

⁴ Naar een tabel uit: Eric Pottier en Thierry L'Homme, La loi "corporate governance" du 2 août 2002 modifiant le Code des Sociétés, T.B.H. 2005/4, april 2005, p. 341.

Het comité dient onder andere:

- de aard van de beslissing of de verrichting te omschrijven;
- het bedrijfsmatige voor- of nadeel voor de vennootschap en voor haar aandeelhouders te beoordelen;
- vast te stellen of de beslissing of verrichting al dan niet van aard is de vennootschap een nadeel te berokkenen dat in het licht van het beleid dat de vennootschap voert, kennelijk onrechtmatig is.

– *Opdracht van de raad van bestuur*

Beraadslaging in het licht van het advies van het comité. In voorkomend geval is artikel 523 W.Venn. van toepassing.

– *Opdracht van de commissaris*

Beoordeling van de getrouwheid van de gegevens die vermeld staan in het advies van het comité en in de notulen van de raad van bestuur.

✓ **Twee uitzonderingen:**

Worden niet beoogd:

- de gebruikelijke beslissingen en verrichtingen die hebben plaatsgevonden onder de voorwaarden en tegen de zekerheden die op de markt gewoonlijk gelden voor soortgelijke verrichtingen;
- de beslissingen en de verrichtingen die minder dan 1% van het nettoactief van de vennootschap vertegenwoordigen zoals dat blijkt uit de geconsolideerde jaarrekening.

2.1.2. Belgische Corporate Governance Code 2009

De Code 2009 bevat twee aanbevelingen over transacties met verbonden partijen.

Aanbeveling 3.5 gaat over de strijdige belangen en de transacties tussen de vennootschap en haar bestuurders. Zij bepaalt: “Elke bestuurder regelt zijn persoonlijke en zakelijke belangen zo dat er geen rechtstreekse of onrechtstreekse belangenconflicten met de vennootschap ontstaan. Transacties tussen de vennootschap en haar bestuurders dienen tegen de gebruikelijke marktvoorwaarden plaats te vinden.”

Aanbeveling 3.6⁵ wil een kader opzetten dat verder gaat dan wat wordt voorzien in het Wetboek van vennootschappen. Er wordt namelijk bepaald: “De raad van bestuur stelt een beleid op betreffende transacties en andere contractuele banden tussen de vennootschap, met inbegrip van haar verbonden vennootschappen, en haar bestuurders die niet onder de wettelijke belangenconflictenregeling vallen.”

⁵ Aanbeveling 6.8 bepaalt dat het door de raad van bestuur in overeenstemming met bepaling 3.6 opgestelde beleid eveneens van toepassing is op de transacties of andere contractuele relaties tussen de vennootschap, met inbegrip van haar verbonden vennootschappen, en haar uitvoerende managers.

2.2. Rapportering over de transacties

Rapporteringsvereisten worden niet alleen opgelegd door het Wetboek van vennootschappen en de Code 2009, maar ook door de boekhoudreglementering.

2.2.1. Wetboek van vennootschappen

2.2.1.1. Artikel 523 W.Venn.

Artikel 523 W.Venn. omvat drie bepalingen met betrekking tot de rapportering:

✓ **De verklaring van de bestuurder in de notulen van de raad van bestuur**

De verklaring van de bestuurder, in wiens hoofde een belangenconflict heerst, alsook de rechtvaardigingsgronden betreffende voornoemd strijdig belang, dient te worden opgenomen in de notulen van de raad van bestuur die de beslissing moet nemen.

✓ **De notulen van de vergadering van de raad van bestuur**

De raad van bestuur omschrijft in de notulen de aard van de bedoelde beslissing of verrichting en verantwoordt het genomen besluit. Ook de vermogensrechtelijke gevolgen ervan voor de vennootschap worden vermeld.

✓ **Het jaarverslag**

In het jaarverslag moeten de voornoemde notulen in hun geheel⁶ worden opgenomen.

2.2.1.2. Artikel 524 W.Venn.

Artikel 524 W.Venn. omvat vijf bepalingen met betrekking tot de rapportering:

✓ **Het advies van het comité samengesteld uit de drie onafhankelijke bestuurders**

Het comité brengt een schriftelijk gemotiveerd advies uit bij de raad van bestuur, onder vermelding van verschillende beoordelingselementen (zie 2.1.1.2.).

✓ **Een vermelding door de raad van bestuur in zijn notulen**

De raad van bestuur vermeldt in zijn notulen of de hiervoor omschreven procedure werd nageleefd, en, in voorkomend geval, op welke gronden van het advies van het comité wordt afgeweken.

✓ **Het hechten aan de notulen van het oordeel van de commissaris over de getrouwheid van de gegevens in het advies van het comité en in de notulen**

✓ **De opname van het besluit van het comité, het uittreksel uit de notulen van de raad van bestuur en het oordeel van de commissaris in het jaarverslag**

⁶ In het jaarverslag moeten, naar de letter van de wet, de voormelde notulen in hun geheel worden opgenomen. De praktijk interpreteert dit zo dat enkel het relevant deel van de notulen dat handelt over het belangenconflict dient opgenomen te worden in het jaarverslag.

✓ Specifieke vermelding in het jaarverslag

Vermelding door de genoteerde vennootschap van de wezenlijke beperkingen of lasten die de moedervenootschap haar tijdens het besproken jaar heeft opgelegd, of waarvan zij de instandhouding heeft verlangd.

2.2.2. Belgische Corporate Governance Code 2009

Het beleid inzake buitenwettelijke belangenconflicten dat de raad van bestuur heeft opgesteld, zowel voor de bestuurders als voor de leden van het uitvoerend management, wordt bekendgemaakt in het Corporate Governance Charter. In de verklaring inzake deugdelijk bestuur in het jaarverslag dient de raad van bestuur een toelichting te geven bij de toepassing van dat beleid.

Er wordt aan herinnerd dat voor de aanbevelingen van de Code 2009 het “pas toe of leg uit”-beginsel geldt.

2.2.3. Boekhoudreglementering

In de toelichting bij zowel de statutaire als de geconsolideerde jaarrekening dient informatie te worden opgenomen in verband met transacties met verbonden partijen. De inhoud hiervan wordt, naar gelang het geval, voorgeschreven door de Belgische boekhoudwetgeving⁷ of door IAS 24 *Informatieverschaffing over verbonden partijen*. Omdat de informatie die vereist wordt door IAS 24, op enkele elementen na⁸, uitgebreider is dan de door de Belgische boekhoudwetgeving vereiste informatie en omdat de meeste op een gereguleerde markt genoteerde vennootschappen geconsolideerde jaarrekeningen opstellen en aldus IAS 24 toepassen, wordt er hierna enkel nog op de informatievereisten van IAS 24 ingegaan.

Het doel van IAS 24 is ervoor te zorgen dat de jaarrekening van een vennootschap de nodige informatie bevat om de aandacht te vestigen op de mogelijkheid dat haar financiële positie en de winst of het verlies kunnen zijn beïnvloed door het bestaan van verbonden partijen en door transacties en uitstaande saldi, met inbegrip van verbintenissen, met dergelijke partijen.

Een *verbonden partij* wordt door IAS 24.9 gedefinieerd als een natuurlijke persoon of entiteit die verbonden is met de entiteit die haar jaarrekening opstelt⁹. **BIJLAGE 1** bij deze toelichtingsnota verduidelijkt de situaties waarin een persoon of een entiteit volgens IAS 24 als een verbonden partij wordt beschouwd, en geeft hiervan tevens een grafische voorstelling.

Een *transactie tussen verbonden partijen* wordt door IAS 24.9 gedefinieerd als een overdracht van middelen, dienstverleningen of verplichtingen tussen een entiteit die haar jaarrekening opstelt en een verbonden partij, ongeacht of hiervoor een prijs in rekening wordt gebracht. Een selectie van door IAS 24 vereiste informatie, werd opgenomen in **BIJLAGE 2** bij dit document.

⁷ Toelichting XVIII**bis** bij de statutaire jaarrekening en toelichting XVII**bis** bij de geconsolideerde jaarrekening.

⁸ Zie artikel 114, § 4, KB W.Venn.

⁹ IAS 24 spreekt over “verslaggevende entiteit”.

2.3. Sancties

Er zijn twee soorten sancties van toepassing: de gemeenrechtelijke sanctie die geldt voor iedere inbreuk op het Wetboek van vennootschappen enerzijds en de sancties die specifiek zijn voor de regels over transacties tussen verbonden partijen anderzijds.

2.3.1. Gemeenrechtelijke sanctie¹⁰

Het algemene principe van de aansprakelijkheid van de bestuurders voorzien in artikel 528 W.Venn. is zowel van toepassing op de niet-naleving van de artikelen 523 of 524 W.Venn. als op de niet-naleving van de boekhoudreglementering en van de Code 2009¹¹, die beiden deel uitmaken van dit Wetboek¹².

✓ **Hoofdelijke aansprakelijkheid van de bestuurders**

De bestuurders zijn, hetzij jegens de vennootschap, hetzij jegens derden, hoofdelijk aansprakelijk voor alle schade die het gevolg is van overtreding van de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen of van de statuten.

✓ **Ontheffing van aansprakelijkheid**

De bestuurders worden ontheven van hun aansprakelijkheid indien hun geen schuld kan worden verweten en zij die overtredingen, naargelang van het geval, hebben aangeklaagd op de eerste algemene vergadering nadat zij kennis gekregen hebben van de overtreding.

2.3.2. Specifieke sancties bij een overtreding van de artikelen 523 en 524 W.Venn.

✓ **Vordering tot nietigverklaring**

De vennootschap kan de nietigheid vorderen van beslissingen of verrichtingen die hebben plaatsgevonden met overtreding van de in de artikelen 523 en 524 W.Venn. bepaalde regels, indien de wederpartij bij die beslissingen of verrichtingen op de hoogte was of had moeten zijn van die overtreding.

✓ **Hoofdelijke aansprakelijkheid**

Bovendien zijn de bestuurders, onverminderd artikel 528 W.Venn., persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijk voor de schade geleden door de vennootschap of door derden ten gevolge van beslissingen of verrichtingen:

- die hebben plaatsgevonden overeenkomstig artikel 523 W.Venn., indien die beslissing of verrichting aan hen of aan een van hen een onrechtmatig financieel voordeel heeft bezorgd ten nadele van de vennootschap;
- waarmee de raad, zelfs met inachtneming van de bepalingen van artikel 524 W.Venn., heeft ingestemd, voor zover deze beslissingen of verrichtingen een onrechtmatig financieel nadeel hebben bezorgd aan de vennootschap ten voordele van een vennootschap van de groep.

¹⁰ Er wordt niet ingegaan op de strafsancties die onder bepaalde omstandigheden kunnen gelden bij overtreding van de boekhoudwetgeving (art. 126 W.Venn.).

¹¹ Artikel 96 § 2, 2° W.Venn. vereist dat, voor zover de vennootschap de Code 2009 niet integraal toepast, zij in de verklaring inzake deugdelijk bestuur de delen van de Code 2009 aanduidt waarvan zij afwijkt, en de onderbouwde redenen daarvoor.

¹² De minderheidsvordering wordt niet behandeld. Het doel is om de essentiële principes te zien die van toepassing zijn op de sancties wegens een inbreuk op de regels over transacties met verbonden partijen.

3. Praktische aandachtspunten

De vennootschap dient voldoende aandacht te besteden aan:

- het toepassingsgebied van de hierboven besproken wettelijke bepalingen;
- de interne organisatie;
- de externe rapportering.

3.1. Toepassingsgebied

De vennootschap dient er rekening mee te houden dat het toepassingsgebied van de diverse wettelijke regelingen verschilt. Hierdoor kunnen transacties met verbonden partijen al dan niet leiden tot zowel rapportering volgens IAS 24 als tot toepassing van de procedure uit de wettelijke belangenconflictregeling en de hierbij horende rapportering. Over het algemeen kan worden gesteld dat IAS 24 een ruimer toepassingsgebied heeft dan de wettelijke belangenconflictregelingen.

Of een transactie met een verbonden partij onder het toepassingsgebied van de wettelijke bepalingen valt, wordt bepaald door:

- de identiteit en definitie van de verbonden partijen;
- de waarde van de transactie;
- het feit of de transactie gebruikelijk is en onder marktvoorwaarden plaatsvindt.

Daar waar artikel 523 W.Venn. enkel van toepassing is bij verrichtingen waarbij een *bestuurder* van de vennootschap een belang van vermogensrechtelijke aard heeft en artikel 524 W.Venn. betrekking heeft op verrichtingen met een *verbonden vennootschap*, is IAS 24 van toepassing bij transacties van de vennootschap met *verbonden partijen*. Hierbij dient er rekening mee te worden gehouden dat concepten die op het eerste zicht hetzelfde lijken, toch kunnen verschillen qua definitie. Het concept van *controle-zeggenschap*, wat een belangrijke rol speelt in de definitie van *verbonden vennootschappen* in artikel 11 W.Venn. en in de definitie van verbonden partijen in IAS 24, wordt op een verschillende manier gedefinieerd in het Wetboek van vennootschappen en in de International Financial Reporting Standards (hierna, IFRS). Het hebben van *controle-zeggenschap* wordt in het Wetboek van vennootschappen (zie art. 5 W. Venn.) gelinkt aan het bezit van de meerderheid van de aandelen of stemrechten, de mogelijkheid bestuurders te benoemen alsook statutaire of contractuele bepalingen. Het hebben van *controle-zeggenschap* wordt in IFRS (zie IFRS 10.7) bepaald door het hebben van macht over de deelneming, blootstelling aan of rechten op veranderlijke opbrengsten en de mogelijkheid om de macht te gebruiken om de omvang van de opbrengsten te beïnvloeden.

De al dan niet toepassing van een wettelijke bepaling kan tevens afhankelijk zijn van de waarde van een transactie. Zo is de wettelijke belangenconflictregeling in artikel 524 W.Venn. niet van toepassing wanneer het verrichtingen en beslissingen betreft die minder dan één procent van het geconsolideerd netto-actief vertegenwoordigen. In artikel 523 W.Venn. wordt geen drempel vermeld en in IAS 24 evenmin. In IAS 24 wordt geëxpliciteerd dat het bij transacties tussen verbonden partijen niet van belang is of hiervoor een prijs in rekening wordt gebracht of niet. Informatieverstrekking in de geconsolideerde jaarrekening zal inderdaad noodzakelijk zijn voor transacties waarvoor een beperkte of geen vergoeding in rekening wordt gebracht voor zover zij de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen, zouden kunnen beïnvloeden.

Tot slot zijn de begrippen “gebruikelijke verrichtingen” en “zekerheden en voorwaarden die op de markt gewoonlijk gelden” belangrijke criteria om de toepasselijkheid van de desbetreffende bepalingen en normen te bepalen. Zo vereist IAS 24 informatieverschaffing over transacties met verbonden partijen ongeacht of deze transacties zijn aangegaan onder normale marktvoorwaarden of niet. De wettelijke belangenconflictregering in artikel 523 en 524 W.Venn. dient echter niet te worden toegepast bij gebruikelijke beslissingen en verrichtingen die plaatsvinden onder de voorwaarden en tegen de zekerheden die op de markt gewoonlijk gelden voor soortgelijke verrichtingen.

Wanneer het Wetboek van vennootschappen in een specifiek besluitvormingsproces voorziet, met een gemotiveerd schriftelijk advies over de financiële gevolgen van de beoogde verrichting voor de vennootschap, zoals in artikel 524 W.Venn., dan is het doorgaans niet moeilijk om aan te tonen dat een dergelijke analyse werd uitgevoerd.

In alle andere gevallen, bijvoorbeeld wanneer de vennootschap nagaat of de beoogde verrichting al dan niet beantwoordt aan de uitzonderingen van artikel 523 W.Venn. of wanneer de norm in geen enkel besluitvormingsproces voorziet, dan blijft het voor de vennootschap zinvol om ervoor te zorgen dat de vereiste zorgvuldigheid aan de dag werd gelegd en, te dien einde, over ernstige en betrouwbare referenties te beschikken die haar beslissing ondersteunen, en dit zelfs als de beoogde verrichting op het eerste gezicht, economisch gesproken, evenwichtig en gerechtvaardigd lijkt. Zo kan:

- een vergelijking gemaakt worden van de voorwaarden van de beoogde transactie met die van (een) identieke of gelijkaardige transactie(s) die tussen de vennootschap en één of meer niet-verbonden partijen werd(en) gesloten;
- een beroep gedaan worden op een onafhankelijke deskundige om de waarde van de transactie te bepalen of om te bevestigen dat haar voorwaarden in overeenstemming zijn met die van de markt;
- een vergelijking gemaakt worden met soortgelijke transacties op een actieve markt;
- een benchmarkinganalyse uitgevoerd worden;

zonder desgevallend de contextuele factoren eigen aan de desbetreffende transactie te vergeten.

Deze informatie, ook al wordt ze niet noodzakelijkerwijs gepubliceerd (of wordt ze eventueel slechts gedeeltelijk gepubliceerd), laat toe om een correct inzicht te geven zowel in de reden waarom de vennootschap de transactie aangaat op het ogenblik dat de beslissing wordt genomen als in haar financiële situatie en, meer in het algemeen, om aan te tonen dat de desbetreffende verrichting in overeenstemming is met haar maatschappelijk belang.

3.2. Interne organisatie

3.2.1. Informatieverzameling

Wanneer een verrichting binnen het toepassingsgebied van de artikelen 523 of 524 W.Venn. valt, dan is het over het algemeen gemakkelijk om de rapportering ervan te garanderen, omdat de wet in een specifieke procedure voorziet voorafgaand aan de besluitvorming door de vennootschap. Wanneer de informatie gerapporteerd wordt, enerzijds aan de commissaris en anderzijds in het kader van de voorbereiding van het jaarverslag, zal een overzicht van de tijdens het betrokken boekjaar door de besluitvormingsorganen genomen beslissingen helpen om de desbetreffende verrichtingen op te sporen en om voor een adequate publicatie te zorgen.

Wat de rapportering onder IAS 24 betreft, kan het verzamelen van de noodzakelijke informatie minder vanzelfsprekend lijken, rekening houdend, enerzijds, met de afwezigheid van de door de wet opgelegde voorafgaande procedure en, anderzijds, met het potentieel ruimere toepassingsgebied.

Om voor een passende rapportering te zorgen, kan een eerste stap bestaan in het identificeren (i) van de met de vennootschap verbonden partijen in de zin van de norm en (ii) van de situaties die theoretisch aanleiding kunnen geven tot transacties die binnen het toepassingsgebied ervan vallen.

Vervolgens moet bepaald worden waar deze verrichtingen vastgesteld en geregistreerd worden in functie van de organisatiestructuur van de vennootschap. Op deze basis kan het consolidatiewerk van de te publiceren gegevens vergemakkelijkt worden door het uitwerken van een procedure die bestemd is voor de betrokken organen en afdelingen, met een nauwkeurige definitie van de gegevens die nodig zijn voor de rapportering en, in voorkomend geval, een gestandaardiseerd model om de gegevens te verzamelen (bijvoorbeeld in de vorm van een in te vullen tabel).

Deze procedure van interne gegevensverzameling kan nuttig aangevuld worden met een rapportering van informatie afkomstig van externe bronnen: vragenlijsten aan de bestuurders en leidinggevenden van de vennootschap (bijvoorbeeld om de vennootschappen te identificeren waarop zij een invloed van betekenis zouden uitoefenen), rapporteringsprocedures bij de dochtervennootschappen, onderzoek van de jaarverslagen van de aandeelhouders die voldoen aan de definitie van verbonden partijen in de zin van IAS 24. Deze tweede stroom van informatie kan, in voorkomend geval, gereconcilieerd worden met de reeds intern beschikbare gegevens.

3.2.2. Belang van coördinatie

De in de geconsolideerde jaarrekening op te nemen informatie zal niet steeds rechtstreeks uit de boekhouding van de vennootschap kunnen worden afgeleid. Er zal informatie dienen te worden opgevraagd bij diverse bronnen binnen de groep waarvan de genoteerde vennootschap aan het hoofd staat, zoals de boekhouding, de commerciële afdeling, de personeelsafdeling, de juridische dienst, ...

In het licht van de potentiële complexiteit van de materie verdient het daarom aanbeveling een persoon (een coördinator) aan te duiden die ultiem verantwoordelijk is voor het verzamelen en de centralisatie van alle nodige inlichtingen en gegevens. Personen die voor deze rol in de meeste groepen in aanmerking zullen komen zijn de secretaris-generaal, de compliance officer of de financieel directeur (CFO).

3.2.3. Belang van interne controle

Om de volledigheid en de nauwkeurigheid van wat wordt gerapporteerd te kunnen garanderen, is een gepast intern controlesysteem essentieel. Interne controle met betrekking tot financiële rapportering gaat verder dan het komen tot een betrouwbare balans en resultatenrekening. Ook om tot een volledige en accurate invulling van de uitgebreide toelichtingen te komen, is een goed werkende interne controle van het grootste belang.

3.3. Externe rapportering

Een goede rapportering over relaties en transacties met verbonden partijen vereist dat men zich gemakkelijk een duidelijk, volledig en correct beeld kan vormen over het bestaan van relaties en transacties met verbonden partijen en de mogelijke impact ervan voor de vennootschap.

Een aparte toelichting in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening, die alle informatie vereist door IAS 24 bevat, kan worden aanzien als een uitstekend instrument om deze doelstelling te bereiken. Daarom werd er een voorbeeld uitgewerkt van een toelichting in het jaarlijks financieel verslag 2015 van een fictieve vennootschap. Deze voorbeeldtoelichting bevindt zich in **BIJLAGE 3**.

Het voorbeeld is *illustratief* van aard. Het is bovendien *niet exhaustief*, maar heeft uitsluitend als doel bepalingen uit de IAS 24-standaard en *good practices* te illustreren. Vennootschappen dienen hun informatie zowel qua vorm als qua inhoud aan te passen in functie van hun eigen specifieke context en in functie van de omstandigheden waarmee zij zelf geconfronteerd worden. Hoewel het voorbeeld noodzakelijkerwijze abstract is gehouden, is ondernemings specifieke informatie belangrijk voor de gebruiker van de jaarrekening. Onverminderd de wettelijke bepalingen dient een vennootschap zelf te bepalen wat de relevante informatie is die in de externe rapportering dient te worden opgenomen.

Een toelichting die een duidelijk, volledig en correct beeld geeft over het bestaan van relaties en transacties met verbonden partijen en de impact ervan voor de vennootschap:

- dient een duidelijke structuur te hanteren op basis van de verschillende deelaspecten die door IAS 24 worden behandeld. Een goed uitgangspunt hiervoor is een indeling op basis van de verschillende types verbonden partijen. De informatie die voor de transacties moet worden verstrekt, dient immers afzonderlijk per categorie uit IAS 24.19 (zie **BIJLAGE 2**) te worden vermeld.
- houdt ermee rekening dat er niet enkel transacties, maar tevens verbintenissen dienen gerapporteerd te worden (zelfs indien zij nog geen boekhoudkundige impact zouden hebben gehad).
- dient voor alle transacties en verbintenissen minstens de informatie te verstrekken uit IAS 24.17-18 (zie **BIJLAGE 2**). Voor informatie die (nagenoeg) voor elk onderdeel van toepassing is, wordt aanbevolen deze niet steeds te herhalen, maar bij aanvang te vermelden.
- neemt, overeenkomstig IAS 24.23 (zie **BIJLAGE 2**), enkel een stelling op dat transacties plaatsvonden onder marktvoorwaarden voor zover dit inderdaad kan worden gestaafd.
- vermeldt expliciet de afwezigheid van transacties met een bepaalde (categorie van) verbonden partij(en), of, wanneer er wel zijn, waarom er hierover geen informatie wordt verstrekt.
- houdt er rekening mee dat er toch informatieverstrekking noodzakelijk is voor transacties waarvoor een beperkte of geen vergoeding in rekening wordt gebracht, voor zover zij de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen, zouden kunnen beïnvloeden.

- behoudt het evenwicht tussen graad van detail en aggregatie van informatie. Overeenkomstig IAS 24.24 (zie **BIJLAGE 2**) kan informatie over transacties worden samengevoegd voor zover het transacties van gelijke aard betreft en geen afzonderlijke vermelding nodig zou zijn om de gevolgen van de transacties voor de jaarrekening van de entiteit te begrijpen. Aggregatie mag echter niet ten koste gaan van duidelijkheid. De boodschap van relevante informatie mag niet verloren gaan door de opname van gedetailleerde informatie die irrelevant is.
- geeft voldoende toelichting over de belangrijkste transacties met verbonden partijen en belangrijke evoluties hierin.
- besteedt zorg aan de samenhang en consistentie met informatie in andere delen van het jaarverslag.
- laat toe om de impact ervan op (de posten in) de jaarrekening te begrijpen. Volgens IAS 24.18 (zie **BIJLAGE 2**) dient de toelichting de nodige informatie te bevatten opdat gebruikers de mogelijke invloed van de relatie op de jaarrekening kunnen begrijpen.

4. Bijlagen

4.1. Bijlage 1: Verbonden partijen volgens IAS 24

Deze bijlage geeft een selectie van situaties waarbij, volgens IAS 24, een persoon of entiteit wordt beschouwd als een partij die verbonden is met de verslaggevende entiteit. Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar de standaard zelf.

DEFINITIES

- 1) Een natuurlijke persoon of een nauwe verwant van de natuurlijke persoon is met een verslaggevende entiteit verbonden indien deze persoon (IAS 24.9 (a)):

Nauwe verwanten van een natuurlijke persoon (IAS 24.9) zijn die verwanten van wie kan worden verwacht dat ze invloed kunnen uitoefenen op die natuurlijke persoon, of door die natuurlijke persoon kunnen worden beïnvloed in hun handelsactiviteiten met de entiteit, en omvatten:

- (a) de kinderen en echtgenoot of partner van de natuurlijke persoon;
- (b) de kinderen van de echtgenoot of partner van de natuurlijke persoon; en
- (c) personen die afhankelijk zijn van de natuurlijke persoon of van de echtgenoot of partner van de natuurlijke persoon.

- zeggenschap of gezamenlijke zeggenschap over de verslaggevende entiteit uitoefent (IAS 24.9 (a)(i));

Zeggenschap (IFRS 10.7): Een investeerder oefent zeggenschap uit over een deelneming als en alleen als de investeerder (a) macht over de deelneming heeft; (b) blootgesteld is aan, of rechten heeft op veranderlijke opbrengsten uit hoofde van zijn betrokkenheid bij de deelneming; en (c) over de mogelijkheid beschikt zijn macht over de deelneming te gebruiken om de omvang van de opbrengsten van de investeerder te beïnvloeden.

Gezamenlijke zeggenschap (IFRS 11.7): Gezamenlijke zeggenschap is het contractueel overeengekomen delen van de zeggenschap over een regeling en bestaat slechts wanneer de relevante activiteiten van de regeling unanieme instemming vereisen van de partijen die de zeggenschap gezamenlijk delen.

- invloed van betekenis over de verslaggevende entiteit uitoefent (IAS 24.9 (a)(ii)); dan wel

Invloed van betekenis (IAS 28.3): Invloed van betekenis is de macht om deel te nemen aan de financiële en operationele beleidsbeslissingen van de deelneming, maar houdt geen zeggenschap of gezamenlijke zeggenschap over het desbetreffende beleid in.

- behoort tot de managers op sleutelposities in de verslaggevende entiteit of in een moedermaatschappij van de verslaggevende entiteit (IAS 24.9 (a)(iii)).

Managers op sleutelposities (IAS 24.9) zijn die personen die bevoegd en verantwoordelijk zijn voor het plannen en het sturen van en het uitoefenen van zeggenschap over de activiteiten van de entiteit, hetzij op directe hetzij op indirecte wijze, met inbegrip van elke directeur (bestuurslid of anderszins) van die entiteit.

2) Een entiteit is met een verslaggevende entiteit verbonden indien zich één van de volgende situaties voordoet (IAS 24.9 (b)):

- De entiteit en de verslaggevende entiteit behoren tot dezelfde groep (dit betekent dat alle moedermaatschappijen, dochterondernemingen en zusterondernemingen met elkaar zijn verbonden) (IAS 24.9 (b)(i)).
- Een entiteit is een geassocieerde deelneming of joint venture van de andere entiteit (of een geassocieerde deelneming of joint venture van een lid van een groep waartoe de andere entiteit behoort) (IAS 24.9 (b)(ii)).
- In de definitie van een verbonden partij omvat een geassocieerde deelneming alle dochterondernemingen van de geassocieerde deelneming en een joint venture alle dochterondernemingen van de joint venture. Dit heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat een dochteronderneming van een geassocieerde deelneming en de investeerder die invloed van betekenis over de geassocieerde deelneming uitoefent, met elkaar verbonden zijn (IAS 24.12).
- Een onder **1)** bedoelde natuurlijke persoon oefent zeggenschap of gezamenlijke zeggenschap uit over de entiteit (IAS 24.9 (b)(vi))
- Een onder **1)** bedoelde persoon oefent invloed van betekenis over de entiteit uit of behoort tot de managers op sleutelposities in de entiteit (of in een moedermaatschappij van de entiteit) (IAS 24.9 (b)(vii))

Bovenstaande situaties worden grafisch geïllustreerd in de figuur op de volgende bladzijde.

TOELICHTING BIJ DE GRAFISCHE VOORSTELLING

Elke relatie die hiervoor werd besproken, wordt met een bepaalde kleur aangeduid.

Per persoon of entiteit kunnen er één of meerdere aanknopingspunten zijn op basis waarvan deze volgens IAS 24 als een verbonden partij kan worden beschouwd. Bijvoorbeeld:

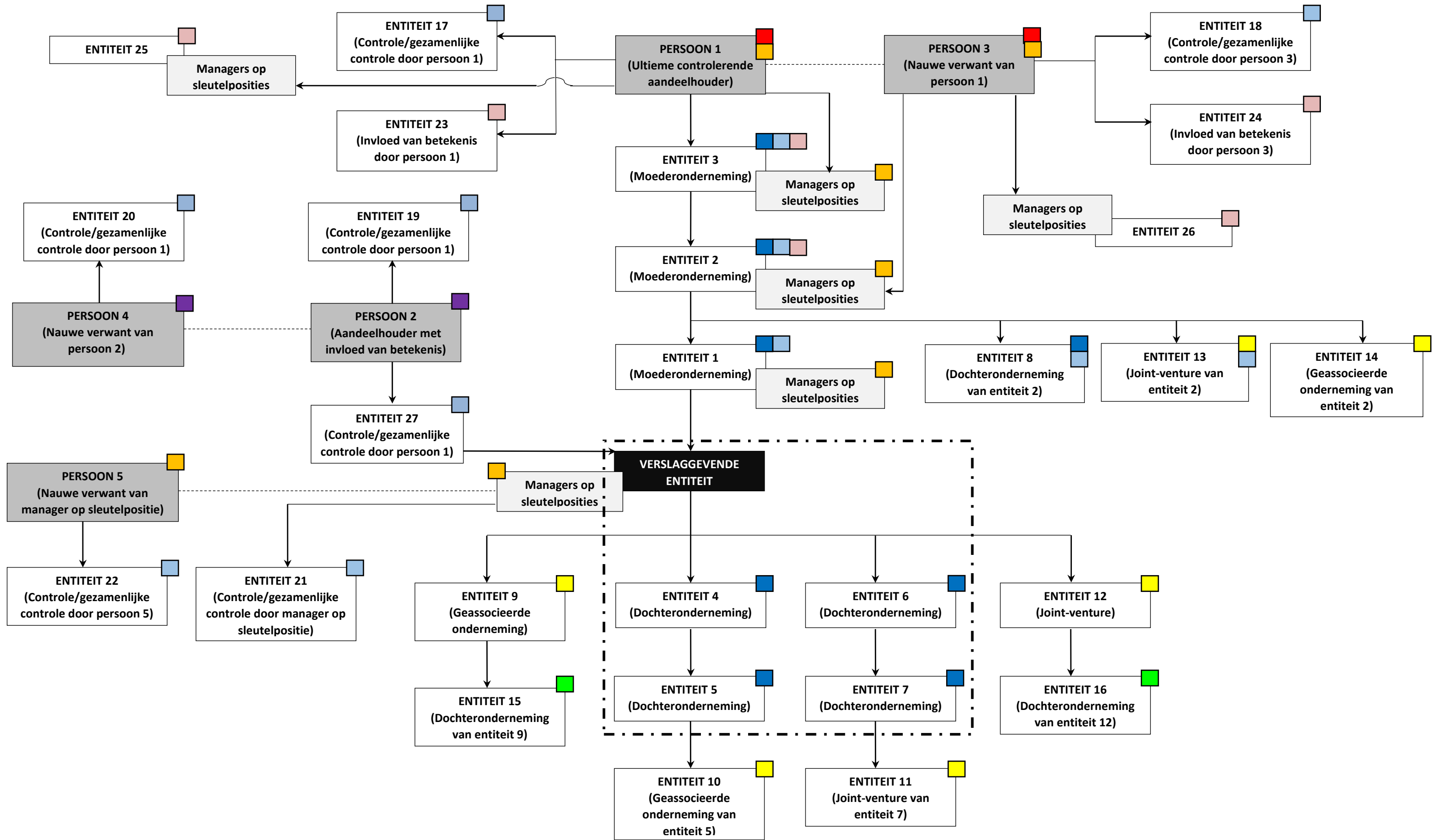
Bij persoon 1 is er één aanknopingspunt:

- Persoon 1 is verbonden met de verslaggevende entiteit doordat hij zeggenschap over de verslaggevende entiteit uitoefent.

Bij entiteit 2 zijn er meerdere aanknopingspunten:

- Entiteit 2 is verbonden met de verslaggevende entiteit doordat zij tot dezelfde groep behoren.
- Entiteit 2 en de verslaggevende entiteit staan onder de zeggenschap van dezelfde persoon.
- Een nauwe verwant van persoon 1 die zeggenschap uitoefent over de verslaggevende entiteit behoort tot de managers op sleutelposities van entiteit 2.

GRAFISCHE VOORSTELLING

4.2. Bijlage 2: Informatieverschaffing volgens IAS 24

Deze bijlage geeft een selectie van informatievereisten die door IAS 24 worden opgelegd. Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar de standaard zelf.

- IAS 24.13** Relaties tussen een moedermaatschappij en haar dochterondernemingen moeten worden vermeld, ongeacht of er transacties tussen hen hebben plaatsgevonden. Een entiteit moet de naam van haar moedermaatschappij vermelden en, indien deze afwijkt, de uiteindelijke partij die zeggenschap uitoefent. Indien noch de moedermaatschappij van de entiteit, noch de uiteindelijke partij die zeggenschap uitoefent een publiekelijk beschikbare geconsolideerde jaarrekening opstelt, moet ook de naam worden vermeld van de eerstvolgende, hoogst in rang zijnde moedermaatschappij die dat wel doet.
- IAS 24.17** Een entiteit moet de beloning voor managers op sleutelposities vermelden, in totaal en uitgesplitst naar de volgende categorieën:
- (a) kortetermijnpersoneelsbeloningen;
 - (b) vergoedingen na uitdiensttreding;
 - (c) andere langetermijnpersoneelsbeloningen;
 - (d) ontslagvergoedingen; en
 - (e) op aandelen gebaseerde betalingen.
- IAS 24.18** Indien tijdens de perioden waarop de jaarrekening betrekking heeft transacties met verbonden partijen hebben plaatsgevonden, moet een entiteit de aard van de relatie met de verbonden partijen vermelden, en tevens de nodige informatie over deze transacties en uitstaande saldi, met inbegrip van verbintenissen, verstrekken opdat gebruikers de mogelijke invloed van de relatie op de jaarrekening kunnen begrijpen. Deze vereisten inzake informatieverschaffing komen in aanvulling op de vereisten in IAS 24.17. De informatieverschaffing moet ten minste het volgende omvatten:
- (a) het bedrag van de transacties;
 - (b) het bedrag van uitstaande saldi, met inbegrip van verbintenissen, en:
 - (i) hun termijnen en voorwaarden, inclusief of zij gedekt zijn, en de aard van de vergoeding die bij de afwikkeling moet worden verstrekt; en
 - (ii) details van alle gegeven of ontvangen garanties;
 - (c) voorzieningen voor dubieuze vorderingen gerelateerd aan het bedrag van de uitstaande saldi; en
 - (d) de last van oninbare of dubieuze vorderingen die door verbonden partijen is verschuldigd en die tijdens de periode is opgenomen.
- IAS 24.19** De op grond van IAS 24.18 te vermelden informatie moet voor elk van de volgende categorieën afzonderlijk worden vermeld: (a) de moedermaatschappij; (b) entiteiten die gezamenlijke zeggenschap hebben over, of invloed van betekenis hebben op, de entiteit; (c) dochterondernemingen; (d) geassocieerde deelnemingen; (e) joint ventures waarin de entiteit een deelnemer is; (f) managers op sleutelposities in de entiteit of in haar moedermaatschappij; en (g) andere verbonden partijen.
- IAS 24.23** Mededelingen dat transacties tussen verbonden partijen plaatsvonden onder voorwaarden gelijkwaardig aan de voorwaarden die gelden in een zakelijke, objectieve transactie tussen onafhankelijke partijen, worden alleen gedaan indien dergelijke voorwaarden kunnen worden gestaafd.
- IAS 24.24** Posten van soortgelijke aard mogen in totalen worden vermeld, tenzij een afzonderlijke vermelding nodig is om de gevolgen van transacties tussen verbonden partijen voor de jaarrekening van de entiteit te begrijpen.

Voor met de overheid verbonden entiteiten gelden specifieke regels: zie IAS 24.25-27.

4.3. Bijlage 3: Voorbeeldtoelichting volgens IAS 24

Deze bijlage bevat een voorbeeldtoelichting bij de geconsolideerde jaarrekening met informatie over relaties en transacties met verbonden partijen volgens IAS 24. Hiervoor werd vertrokken van de grafische voorstelling achteraan deze bijlage.

Bepaalde informatie werd niet verder gespecificeerd in dit voorbeeld. Verder aan te vullen informatie wordt aangegeven met vierkante haken. Bij [X] hoort een verwijzing naar een bladzijde van het jaarlijks financieel verslag of naar een (andere) toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening. Bij [●] hoort een bedrag. Bij [□] dient bijkomende tekstuele uitleg te worden verschaft.

Verwijzingen naar IAS 24 werden opgenomen in de marge.

VOORBEELDTOELICHTING

Toelichting [X] – Relaties en transacties met verbonden partijen

Tenzij anders vermeld vindt de afwikkeling van de transacties plaats in cash, zijn er geen uitstaande saldi, zijn de saldi vrij van interest, werden er geen zekerheden of garanties verstrekt en werden er geen voorzieningen of lasten voor oninbare of dubieuze vorderingen opgenomen.

IAS 24.18
(b) (i)-(ii),
(c) en (d)

I. Aandeelhouders

De vennootschap wordt gecontroleerd door entiteit 1 die een deelneming bezit van 51%. De ultieme aandeelhouder is persoon 1. Persoon 1 is tevens lid van de raad van bestuur en CEO bij de verslaggevende entiteit. Daarnaast heeft de vennootschap tevens een aandeelhouder die geen controle heeft maar een invloed van betekenis uitoefent, namelijk persoon 2. Persoon 2 bezit een deelneming van 21% en is tevens lid van de raad van bestuur. Noch entiteit 1 noch persoon 1 stelt een publiekelijk beschikbare geconsolideerde jaarrekening op. De eerstvolgende in rang die dat wel doet is entiteit 2.¹³

IAS 24.13

Een volledig overzicht van het aandeelhouderschap kan teruggevonden worden in de verklaring inzake deugdelijk bestuur in het verslag van de raad van bestuur (zie blz. [X]).

Er werd in 2015 (2014) aan alle aandeelhouders een dividend uitbetaald voor een totaal bedrag van € [●] (€ [●]). Daarnaast vonden er tevens transacties plaats met zowel persoon 1 (zowel direct als indirect via de entiteiten onder haar controle) als met persoon 2. De transacties met deze aandeelhouders worden hierna besproken (met uitzondering van die transacties in hun hoedanigheid als lid van de raad van bestuur en/of het management die besproken worden bij de transacties met managers op sleutelposities).

IAS 24.21 (g)

¹³ Er wordt aanbevolen om, indien er geen moeder en/of ultieme controlerende aandeelhouder is, dit te vermelden.

A. De moeder en ultieme controlerende aandeelhouder

IAS 24.19 (a)

Leningen

Entiteit 2 die onder rechtstreekse controle staat van de ultieme controlerende aandeelhouder heeft 2 uitstaande leningen verstrekt aan de vennootschap. Volgende tabel geeft een overzicht van de transacties en uitstaande saldi naar aanleiding van deze financieringsovereenkomsten:

IAS 24.21 (g)

<u>Leningen vanwege entiteit 2¹⁴</u>	<u>2015</u>	<u>2014¹⁵</u>
Uitstaand saldo per 1 januari	[●]	[●]
Toekenning	[●]	[●]
Terugbetaling	[●]	[●]
Uitstaand saldo per 31 december	[●]	[●]
Betaalde interesten	[●]	[●]

IAS 24.18

Een eerste lening werd afgesloten in 2009¹⁶ voor een totaal bedrag van € [●] en een looptijd van 10 jaar. In 2014 werd de helft terugbetaald. Het overige deel is terugbetaalbaar aan het einde van de looptijd in 2019. Eind 2015 bedroeg het uitstaand saldo dus € [●]. De lening is onderworpen aan een jaarlijkse rente van 4%. In 2015 (2014) werd hierop interesten betaald voor een bedrag van € [●] (€ [●]). De vennootschap heeft volgende materiële vaste activa tot zekerheid van deze lening verstrekt: [□].

IAS 24.18

In 2015 werd een bijkomende lening aangegaan waarbij de onderneming bij entiteit 2 een totaal bedrag heeft ontleend van € [●]. De lening heeft een looptijd van 5 jaar en stipuleert een jaarlijkse terugbetaling van € [●] bij een interestvoet van 3%. De vennootschap heeft volgende materiële vaste activa tot zekerheid van deze lening verstrekt: [□]. Entiteiten 8 en 9 treden op als garanten voor de lening.¹⁷

IAS 24.18

Net zoals bij de lening afgesloten in 2009 werd de procedure uit artikel 523 en 524 van het W. Venn. gevolgd voor de lening die in 2015 werd aangegaan (zie ook blz. [X] in het jaarverslag).

Handelstransacties

De groep heeft niet enkel een handelsrelatie met entiteit 2, maar tevens met vennootschappen waarover entiteit 2 (gezamenlijke) controle of invloed van betekenis uitoefent, i.e. entiteiten 3, 4 en 5.

Diensten

Entiteit 1 verricht diensten voor de vennootschap, i.e. [□].¹⁸ In 2015 werden transacties uitgevoerd voor een bedrag van € [●] ten opzichte van € [●] in 2014. Deze [stijging/daling] is het gevolg van [□].

IAS 24.21 (c)

IAS 24.18

¹⁴ Er wordt aanbevolen duidelijk aan te geven wat de situatie was bij aanvang van het boekjaar, welke verandering is opgetreden en wat het resultaat was nadien.

¹⁵ Volgens IAS 1.38 moet voor alle in de jaarrekening gerapporteerde cijfers vergelijkende informatie worden opgenomen ten aanzien van de vorige periode. Vergelijkende informatie moet worden opgenomen voor beschrijvende informatie als dit relevant is om een inzicht te krijgen in de jaarrekening over de verslagperiode.

¹⁶ Er wordt aanbevolen te verduidelijken wanneer een transactie of verbintenis werd aangegaan. Informatie over overeenkomsten en transacties uit het verleden dient enkel te worden opgenomen voor zover dit relevant blijft (zoals bijvoorbeeld bij een uitstaand saldo).

¹⁷ Er wordt uitgegaan van een beperkt aantal overeenkomsten tussen een beperkt aantal partijen waarbij per overeenkomst informatie wordt verstrekt. Bij een omvangrijker aantal overeenkomsten tussen een groter aantal partijen kan overeenkomstig IAS 24.24 geopteerd worden om informatie samen te voegen voor zover het transacties van gelijke aard betreft en geen afzonderlijke vermelding nodig zou zijn om de gevolgen van de transacties voor de jaarrekening van de entiteit te begrijpen. Naast een algemene beschrijving kan daarbij gefocust worden op de belangrijkste componenten.

IAS 24.24

¹⁸ Er wordt aanbevolen om bij de beschrijving van het type transactie voldoende specifiek te zijn en zich niet enkel te beperken tot algemene bewoordingen zoals "verrichten van diensten" of "verkoop van goederen".

Goederen

De ondernemingen die onder de (gezamenlijke) controle staan van entiteit 2 of waarover entiteit 2 een invloed van betekenis uitoefent, kopen en verkopen goederen bij en aan de groep. Volgende tabel geeft een overzicht van het bedrag van de transacties en uitstaande saldi in deze context:

Transacties vanuit het standpunt van de groep ¹⁹	2015		2014	
	Saldo	Transactie	Saldo	Transactie
Aankoop van goederen	[•]	[•]	[•]	[•]
Bij entiteit 3 (dochter)	[•]	[•]	[•]	[•]
Verkoop van goederen	[•]	[•]	[•]	[•]
Aan entiteit 4 (joint-venture)	[•]	[•]	[•]	[•]
Aan entiteit 5 (associeate)	[•]	[•]	[•]	[•]

In 2015 werden [□] aangekocht bij entiteit 3 voor een bedrag van € [•] ten opzichte van € [•] in 2014. Deze [stijging/daling] is het gevolg van [□]. Eind 2015 was het uitstaand saldo € [•] tegenover € [•] eind 2014. Deze [stijging/daling] is te wijten aan [□]. In 2015 werden [□] verkocht aan entiteit 4 en 5 voor een bedrag van € [•] ten opzichte van € [•] in 2014. Deze [stijging/daling] is het gevolg van [□]. Eind 2015 was het uitstaand saldo € [•] tegenover € [•] eind 2014. Deze [stijging/daling] is te wijten aan [□].

De verkopen van [□] aan entiteit 4 en 5 vonden plaats onder termijnen en voorwaarden die gelijkwaardig zijn aan deze die gelden in een zakelijke, objectieve transactie tussen onafhankelijke partijen.

B. De aandeelhouder met een invloed van betekenis

Persoon 2 verhuurt sinds 2010 een gebouw aan de vennootschap. Het contract loopt nog tot 2020. In 2015 en 2014 werd een bedrag hiervoor betaald van € [•].

De voorwaarden van deze verbintenis zijn gelijkwaardig aan deze die gelden in een zakelijke, objectieve transactie tussen onafhankelijke partijen.

IAS 24.18

IAS 24.23

IAS 24.19 (b)

IAS 24.18

IAS 24.23

II. Dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde ondernemingen

Voor een overzicht van alle dochterondernemingen, joint ventures, geassocieerde ondernemingen en ondernemingen waarin de vennootschap een belang heeft maar die niet in de consolidatie zijn opgenomen, verwijzen wij naar toelichting [X] (zie blz. [X]).²⁰ De transacties met deze laatste groep van ondernemingen zijn niet materieel.

A. Dochterondernemingen

Transacties en uitstaande saldi tussen de vennootschap en haar dochterondernemingen werden in de consolidatie geëlimineerd en worden daarom niet besproken.²¹

IAS 24.19 (c)

¹⁹ Er wordt aanbevolen om duidelijk te vermelden wie de schuldenaar/schuldeiser is.

²⁰ Bij transacties met een bepaalde categorie van verbonden partijen wordt aanbevolen mee te delen welke specifieke partijen hiervan deel uit maken of een verwijzing op te nemen naar de sectie met de samenstelling.

²¹ Op basis van het argument dat transacties tussen verbonden partijen en uitstaande saldi binnen de groep worden geëlimineerd bij de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening (IAS 24.4) kan besloten worden geen informatie hierover te verstrekken.

B. Joint-ventures

IAS 24.19 (e)

Handelstransacties

De vennootschap en haar dochterondernemingen hebben een handelsrelatie met hun joint-ventures, i.e. entiteiten 12 en 13. Volgende tabel geeft een overzicht van de transacties en saldi in dit kader:

Transactie vanuit het standpunt van de groep	2015		2014	
	Saldo	Transactie	Saldo	Transactie
Aankoop van goederen ⁱ	[●]	[●]	[●]	[●]
Totaal aan schulden	[●]	[●]	[●]	[●]
Verkoop van goederen ⁱⁱ	[●]	[●]	[●]	[●]
Verrichten van diensten ⁱⁱⁱ	[●]	[●]	[●]	[●]
Totaal aan vorderingen	[●]	[●]	[●]	[●]

IAS 24.18

IAS 24.21 (a)
IAS 24.21 (c)

ⁱ De aankoop van goederen bij entiteit 13 betreft [□].

ⁱⁱ De verkoop van goederen aan entiteit 13 betreft [□].

ⁱⁱⁱ De diensten die voor entiteit 12 verricht worden betreft [□].

Het totale bedrag aan vorderingen is in 2015 [gestegen/gedaald] ten opzichte van 2014 ten gevolge van een [stijging/daling] van de verkoop van goederen aan entiteit 13. Dit kan verklaard worden door [□]. De verkopen van goederen aan entiteit 13 vonden plaats onder de termijnen en voorwaarden die gelijkwaardig zijn aan deze die gelden in een transactie tussen onafhankelijke partijen.

IAS 24.18

IAS 24.23

Entiteit 13 heeft zich er bovendien toe verbonden om voor een periode van 2016 tot 2020 [□] aan te kopen voor een totaal bedrag van € [●].²²

IAS 24.18 (b)

Dividenden

IAS 24.21 (g)

In 2015 (2014) werd €[●] (€[●]) aan dividenden aan vennootschappen binnen de groep betaald.

IAS 24.18

C. Geassocieerde ondernemingen

Leningen

IAS 24.19 (d)

IAS 24.21 (g)

De groep heeft diverse leningen verstrekt aan haar geassocieerde ondernemingen. Volgende tabel geeft een overzicht van de transacties en uitstaande saldi naar aanleiding hiervan:

Leningen aan geassocieerde ondernemingen	2015	2014
Uitstaand saldo per 1 januari	[●]	[●]
Toekenning	[●]	[●]
Terugbetaling	[●]	[●]
Uitstaand saldo per 31 december	[●]	[●]
Betaalde interesten	[●]	[●]

IAS 24.18

Per 1 januari 2015 bedroeg het uitstaand saldo van alle leningen aan geassocieerde ondernemingen € [●]. Het grootste deel (i.e. € [●]) betreft een lening aan entiteit 10 die werd aangegaan in 2013, een looptijd heeft van 7 jaar, een interestvoet van 4% heeft en volledig terugbetaalbaar is op eindvervaldatum. In 2015 werd een nieuwe lening verstrekt aan entiteit 11 voor een bedrag van € [●] met dezelfde modaliteiten. Entiteit 2 treedt op als garant bij beide leningen.

IAS 24.18

Dividenden

IAS 24.21 (g)

In 2015 (2014) werden €[●] (€[●]) aan dividenden aan vennootschappen binnen de groep betaald.

IAS 24.18

²² Er dient niet enkel gerapporteerd te worden over transacties met verbonden partijen waarvoor informatie in de boekhouding werd geregistreerd, maar tevens over verbintenissen die zijn aangegaan met verbonden partijen en die nog geen financiële impact hadden in de verslagperiode zelf.

III. Managers op sleutelposities

IAS 24.19 (f)

Managers op sleutelposities omvat de leden van de raad van bestuur en het management. Een overzicht van deze personen wordt gegeven in de verklaring van deugdelijk bestuur (zie blz. [X]).

A. Beloningen

Volgende tabel geeft een overzicht van de beloning voor managers op sleutelposities, waarbij de vermelde bedragen de kosten zijn zoals deze in de jaarrekening werden erkend:

Beloningen voor managers op sleutelposities ²³	2015	2014
Kortetermijnpersoneelsbeloningen	[●]	[●]
- Vaste vergoeding	[●]	[●]
- Variabele vergoeding	[●]	[●]
Vergoedingen na uitdiensttreding (zie ook toelichting [X]) ⁱ	[●]	[●]
- Toegezegd pensioenregelingen	[●]	[●]
- Toegezegd bijdrageregelingen	[●]	[●]
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen ⁱ	[●]	[●]
Ontslagvergoedingen	[●]	[●]
Op aandelen gebaseerde betalingen ⁱⁱ	[●]	[●]
Totaal	[●]	[●]

IAS 24.17

ⁱ Andere langetermijnpersoneelsbeloningen omvatten bonussen voor leden van het management die pas betaalbaar zijn vanaf 2017.

ⁱⁱ Zie toelichting [X] met betrekking tot de aandelenoptieplannen voor het management.

Voor bijkomende informatie verwijzen wij tevens naar het remuneratieverslag in de verklaring inzake deugdelijk bestuur in het verslag van de raad van bestuur (zie blz. [X]).²⁴

B. Andere transacties

Volgende tabel geeft een overzicht van de transacties en uitstaande saldi naar aanleiding van leningen aan managers op sleutelposities tijdens de voorbije 2 boekjaren:

IAS 24.21 (g)

Leningen aan managers op sleutelposities	2015	2014
Uitstaand saldo per 1 januari	[●]	[●]
Leningen toegekend	[●]	[●]
Leningen terugbetaald	[●]	[●]
Uitstaand saldo per 31 december	[●]	[●]
Betaalde interesten	[●]	[●]

IAS 24.18

De vennootschap heeft in 2010 aan [□], i.e. een lid van het management, een lening verstrekt voor een bedrag van € [●] met een looptijd van 5 jaar en een interestvoet van 4%. Deze lening werd in 2015 volledig terugbetaald. In 2015 werd aan [□], i.e. een lid van de raad van bestuur, een lening verstrekt voor een bedrag van € [●] met een looptijd van 5 jaar en een interestvoet van 3%. Deze lening is volledig terugbetaalbaar aan het einde van de looptijd.

IAS 24.18

Voor de lening in 2015 aan het lid van de raad van bestuur werd de procedure uit artikel 523 van het W. Venn. toegepast (zie ook blz. [X] in het jaarverslag).

²³ Er wordt aanbevolen bijkomende toelichting te geven over de onderliggende componenten. Hierbij kan het nuttig zijn om bepaalde categorieën verder onder te verdelen in bepaalde subcategorieën, wat het tevens mogelijk maakt inzicht te verschaffen over eventuele wijzigingen die zich hebben voorgedaan onderliggend aan de verschillende verplicht te verstrekken categorieën. Het kan tevens nuttig zijn een bijkomende onderverdeling te maken tussen subgroepen onder de managers op sleutelposities (bv. raad van bestuur enerzijds en management anderzijds) en om informatie op te nemen in de tabel die bijkomende verduidelijking biedt (bv. het aantal personen die tot de groep van managers op sleutelposities behoort, het aantal toegekende en uitstaande aandelenopties, ...).

²⁴ Er wordt aanbevolen een verwijzing op te nemen naar het remuneratieverslag.

IV. Andere verbonden partijen

In 2015 hebben er tevens transacties plaatsgevonden met nauwe verwanten (al dan niet via entiteiten onder hun controle) van de ultieme aandeelhouder en van een lid van het management.

A. Nauwe verwant van de ultieme aandeelhouder

Ten eerste werden er door een nauwe verwant van persoon 1, i.e. [] die [] is van persoon 1, diensten (namelijk []) verricht voor de vennootschap voor een bedrag van € [•].

De procedure uit artikel 523 van het W. Venn. werd toegepast (zie ook blz. [X] in het jaarverslag).

B. Nauwe verwant van een manager op sleutelpositie

Ten tweede werd er in 2015 een materieel vast actief van de groep, namelijk [], verkocht aan een vennootschap die onder controle staat van een nauwe verwant van een lid van de raad van bestuur (i.e. [] die [] is van []). De verkoopprijs bedraagt € [•], waarvan € [•] reeds is betaald en € [•] pas aan het einde van volgende boekjaar dient te worden betaald.

De procedure uit artikel 523 van het W. Venn. werd toegepast (zie ook blz. [X] in het jaarverslag).

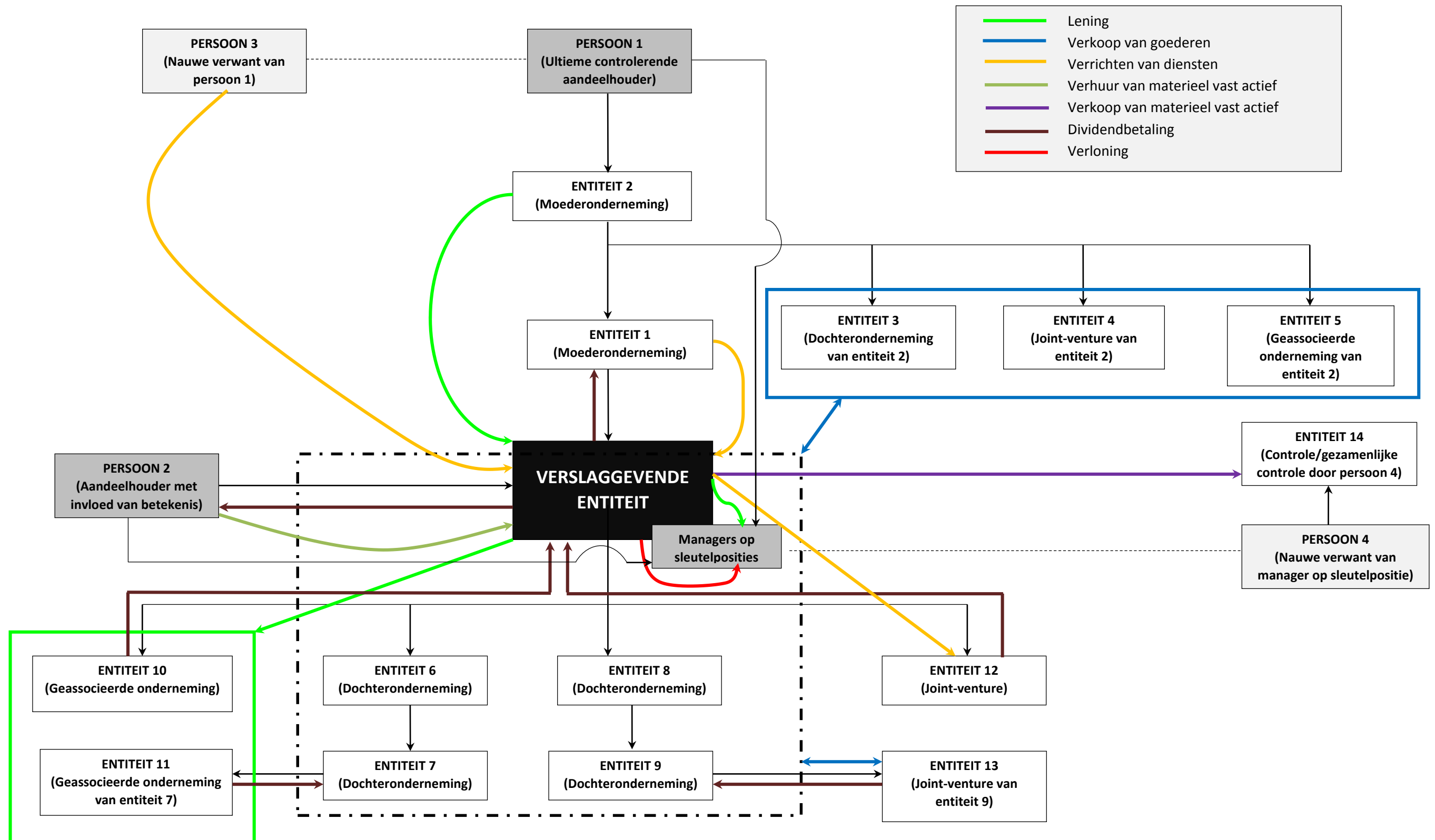
V. Overzicht van de impact op de rekeningen

Volgende tabel geeft een overzicht van de impact van de relaties met verbonden partijen op de posten uit de geconsolideerde balans en resultatenrekening²⁵:

	2015							2014						
	Moeder en ultieme controlerende aandeelhouder	Aandeelhouder met invloed van betekenis	Joint-ventures	Geassocieerde ondernemingen	Managers op sleutelposities	Andere verbonden partijen	Totaal	Moeder en ultieme controlerende aandeelhouder	Aandeelhouder met invloed van betekenis	Joint-ventures	Geassocieerde ondernemingen	Managers op sleutelposities	Andere verbonden partijen	Totaal
Activa	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]
[]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]
Passiva	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]
[]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]
Opbrengsten	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]
[]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]
Kosten	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]
[]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]	[•]

²⁵ Er wordt aanbevolen bijkomende uitleg bij de overzichtstabel te verstrekken voor zover noodzakelijk, bijvoorbeeld wanneer de tabel niet gemakkelijk reconcilieerbaar zou zijn met de overige informatie uit de toelichting.

GRAFISCHE VOORSTELLING

5. Samenstelling van de ad hoc werkgroep

Deze werkgroep was samengesteld uit:

1. Vertegenwoordigers van genoteerde vennootschappen:
 - Aminata Kaké, general counsel & secretary general, Befimmo;
 - Danielle Haesaert, adjunct-hoofdadviseur, bedrijfsjurist, KBC Groep.
2. Vertegenwoordigers van de FSMA:
 - Sonja D'Hollander, coordinator supervision of listed companies, FSMA;
 - Andy Lardon, supervision of listed companies, FSMA.
3. Vertegenwoordiger van het IBR:
 - Tom Meuleman, partner, PWC en lid van de raad van het IBR.
4. Met de deelneming van de leden van de permanente werkgroep van de Commissie Corporate Governance:
 - Christine Darville, executive manager van het competentiecentrum recht en onderneming, bedrijfsjurist, VBO;
 - Annelies De Wilde, research associate, GUBERNA;
 - Renaud Van Goethem, research associate, GUBERNA.